

הגילוי הנפלא של הרבי ר' אלימלך מליז'ענסק זי"ע

משה רבינו דיבר תוכחה ברמז לשורש נשמות ישראל בעולם הנקרא "כל ישראל" שאין שם שום חטא ופגם

יש להוסיף תבלין לחיזוק דבריו, כי הן אמת שבית המקדש הראשון נחרב משום שעברו על ג' עבירות החמורות, אולם הלא על כך ידו כל הדוידים, מדוע לא הצליחו נשיאי ישראל לעמוד בפרץ לשמור על ישראל שלא יעברו על ג' עבירות החמורות. התשובה על כך היא, כי מאחר שלא היתה אחדות בין נשיאי ישראל שדקרו זה את זה בחרבות שבלשונם, לכן לא היו יכולים להתאחד בכוחות משותפים להשפיע על בני דורם למנוע מהם מלעבור על ג' עבירות החמורות.

בנוסף על האמור יש לבאר הטעם שלא הצליחו נשיאי ישראל לשמור על ישראל שלא יחטאו, כי מאחר ששנינו בגמרא הנ"ל "ששקולה שנאת חנם כנגד שלש עבירות עבודה זרה גלוי עריות ושפיכות דמים", נמצא כי שנאת חנם ששררה בין נשיאי ישראל היתה שקולה כנגד ג' עבירות החמורות, ומאחר שהם עצמם לא היו נקיים מפגם ששקול כנגד ג' העבירות, לכן לא היה בכוחם להשפיע על ישראל להימנע מג' עבירות אלו בפועל.

אהרן הכהן אוהב שלום ורודף שלום נפטר בחודש אב שבו נחרב בית המקדש

נקדים עוד מה שביאר ה"שפת אמת" (פרשת מסעי שנת תרנ"ט ד"ה כתיב) טעם נפלא על מה שסיבב הקב"ה שאהרן הכהן נפטר דוקא בראש חודש אב, כמו שכתוב (במדבר לג-לח): "ויעל אהרן הכהן אל הר ההר על פי ה', וימת שם בשנת הארבעים לצאת בני ישראל מארץ מצרים בחודש החמישי באחד לחודש".

וביאר בדברי קדשו על פי המבואר שבית המקדש נחרב בעוון שנאת חנם, והנה מקרא מלא דיבר הכתוב (שם כ-כט): "ויראו כל העדה כי גוע אהרן ויבכו את אהרן שלשים יום כל בית ישראל". ופירש רש"י: "כל בית ישראל, האנשים והנשים, לפי שהיה אהרן רודף שלום ומטיל אהבה בין בעלי מריבה ובין איש לאשתו". וכן שנינו במשנה (אבות פ"א מ"ב): "הלל אומר הוי מתלמידיו של אהרן, אוהב שלום ורודף שלום, אוהב את הבריות ומקרבן לתורה".

וצריך ביאור להבין כוונת המדרש, מדוע אם היינו קוראים בתורה "איכה אשא לבדי", לא היינו קוראים "איכה ישבה בדד". זאת ועוד, הרי אנו קוראים בכל שנה את התוכחה של משה רבינו "איכה אשא לבדי", ועם כל זה עדיין אנו קוראים בתשעה באב את הקינה של ירמיה הנביא "איכה ישבה בדד".

ונראה לבאר דברי חכמים וחידותם על פי מה ששנינו בגמרא (יומא ט:): "מקדש ראשון מפני מה חרב, מפני שלשה דברים שהיו בו עבודה זרה וגלוי עריות ושפיכות דמים... אבל מקדש שני שהיו עוסקין בתורה ומצוות וגמילות חסדים מפני מה חרב, מפני שהיתה בו שנאת חנם, ללמדך ששקולה שנאת חנם כנגד שלש עבירות עבודה זרה גלוי עריות ושפיכות דמים".

ומקשה בגמרא: "ובמקדש ראשון לא הוה ביה שנאת חנם, והכתיב (יחזקאל א-כז) [בְּכָל נְשִׂאֵי יִשְׂרָאֵל] מְגֹנִי אֶל חָרֵב הָיוּ אֶת עַמִּי לְכֹן סָפֵק אֶל יָדָךְ, ואמר רבי אלעזר אלו בני אדם שאוכלין ושותין זה עם זה, ודוקרין זה את זה בחרבות שבלשונם", ומתריך: "ההיא בנשיאי ישראל הוא". מבואר מזה כי גם במקדש ראשון כבר היתה שנאת חנם בין נשיאי ישראל.

מה נוראים הם דברי ה"כלי יקר" בפרשתנו (דברים א-א), שמבאר כי שנאת חנם שהיתה אצל נשיאי ישראל במקדש ראשון, היא שגרמה לשנאת חנם אצל כל ישראל במקדש שני, הנה הדברים בלשון קדשו:

"ובט' באב היה מעשה המרגלים, בו ביום נולדה מדת שנאת חנם בישראל, כמו שכתוב (דברים א-כז) ותאמרו בשנאת ה' אותנו הוציאנו וגו', פירש רש"י [והוא היה אוהב אתכם אבל אתם שונאים אותו, משל הדיוט אומר] מה דבלבך על רחמך מה דבלביה עליך, כי המה סברו מאחר שכל אחד מהם שונא את חבירו, כך מסתמא שונא אותם גם הקב"ה... ותהר צרה זו ותלד מדה רעה זו אשר החריבה בית ראשון ושני, כי בבית ראשון היה שנאת חנם בין נשיאי ישראל, ובבית שני פשתה הנגע בין כל ישראל".

שבת קודש שלפני תשעה באב הבאה עלינו לטובה נקראת "שבת חזון", על שם שמפטירים בה בדברי הנביא שהתנבא על חורבן בית המקדש (ישעיה א-א): "חזון ישעיהו בן אמוץ אשר חזה על יהודה וירושלים". וקוראים בה תמיד בכל שנה פרשת דברים. והנה מדברי הגמרא (מגילה לא:): למדנו כי עזרא הסופר הוא שסידר את סדר קריאת הפרשיות בשבתות השנה בכוונה מיוחדת, לפי זה ראוי להתבונן מה ראה עזרא הסופר לתקן שיהיו קוראים פרשת דברים בשבת שלפני תשעה באב.

והנה מצינו ביאור על כך בדברי ה"לבוש" (או"ח סימן תכח סעיף ד), שהביא מה שכתבו הטור והשלחן ערוך (שם): "תשעה באב קודם [פרשת] ואתחנן". והוסיף הטעם על כך (שם סעיף ד): "כדי שיקראו פרשת דברים שמתחלת בתוכחותיו של משה קודם ט' באב, כדי להפטיר בה בחזון שהיא תוכחת על חורבן".

ביאור דבריו כי מאחר שאנו רוצים להפטיר בשבת שלפני תשעה באב בתוכחת ישעיה הנביא על החורבן "חזון ישעיהו בן אמוץ", לכן סידרו לקרוא אז פרשת דברים שזכרה בה תוכחת משה רבינו לישראל (דברים א-ב) "איכה אשא לבדי טרחכם ומשאכם וריבכם", כדי להסמין בכך את תוכחת משה רבינו לישראל לפני פטירתו, ותוכחת ישעיה הנביא לישראל על חורבן בית המקדש.

שנאת חנם בין נשיאי ישראל בבית המקדש הראשון גרמה לשנאת חנם בין כל ישראל בבית המקדש השני

הנה מה טוב ומה נעים להוסיף תבלין לדבריו הקדושים של ה"לבוש", לבאר הקשר בין תוכחת משה רבינו בפרשת דברים "איכה אשא לבדי", לתוכחת ישעיה הנביא על החורבן, על פי מאמר המדרש (איכה רבתי הקדמה אות יא): "אילו זכיתם הייתם קוראים בתורה איכה אשא לבדי, ועכשיו שלא זכיתם הרי אתם קוראים (איכה א-א) איכה ישבה בדד".

**גמרא: בית המקדש הראשון נחרב בעוון ג' עבירות החמורות,
בית המקדש השני נחרב בעוון שנאת חנם ששקולה כג' העבירות**

**כלי יקר: שנאת חנם שהיתה בין נשיאי ישראל במקדש ראשון
גרמה לשנאת חנם שהיתה בין ישראל במקדש שני**

**שפת אמת: אהרן "אוהב שלום ורודף שלום" נסתלק בחודש אב,
כדי שישפיע לנו ממדתו לתקן שנאת חנם שהיא סיבת החורבן**

**משה רבינו שפך את מר לבו בדברי תוכחה לישראל:
"איכה אשא לבדי" אחרי פטירת אהרן אחי "טרחכם ומשאכם וריבכם"**

איך יש בהם תיקון נפלא לחטא שגרם לחורבן
בית המקדש (דברים א-א):

"אלה הדברים אשר דיבר משה אל כל ישראל
בעבר הירדן במדבר בערבה מול סוף בין פארן ובין
תופל ולבן וחצרות ודי זהב". ופירש רש"י: "אלה
הדברים, לפי שהן דברי תוכחות, ומנה כאן כל
המקומות שהכעיסו לפני המקום בהן, לפיכך סתם את
הדברים והזכיר ברמז, מפני כבודן של ישראל".

ידוע מה שתמחו המפרשים פליאה גדולה,
איך אפשר לומר שסתם משה רבינו את דברי
התוכחות ברמז מפני כבודם של ישראל, הלא
בהמשך ספר דברים פירט משה רבינו את כל
החטאים הללו בדברים מפורשים וחרפים, ומה
לנו דברים חריפים יותר ממה שאמר משה רבינו
לישראל (שם ט-כד): "ממרים הייתם עם ה' מיום
דעתי אתכם", הנה כי כן איך זה עולה בקנה אחד
עם מה שפירש רש"י: "לפיכך סתם את הדברים
והזכיר ברמז מפני כבודן של ישראל".

פתח דברינו יאיר ליישב ענין זה על פי הקדמה
יקרה מאירת עינים ממשנתו הטהורה של הרבי ר'
אלימלך מליז'ענסק ז"ע ב"נועם אלימלך" (פרשתנו
ד"ה עוד בפסוק), שמפרש מקרא קודש זה "אלה
הדברים אשר דיבר משה אל כל ישראל", כי בפסוק
זה רמז לנו משה רבינו שתי עצות נפלאות איך
לבוא אל אמתת עבודת השם: עצה אחת על ידי
אחדות והתכללות בתוך כל ישראל, שעל ידי זה
זוכים להתעלות לעולם עליון הנקרא "כל ישראל",
ששם הוא השורש של כל נשמות ישראל שאין בו
שום חטא ופגם, עצה שניה על ידי שמירת שבת
כהלכתה שאז מתקנים כל העוונות, ונפתח בעצתו
הראשונה כפי שהוא מבאר בלשון קדשו:

"אלה הדברים אשר דבר משה אל כל ישראל כו'.
יש לבאר שנרמז בכאן עצה לעם ה' איך יתנהגו לבוא
אל אמתת עבודת השם ברוך הוא. כי הטעם למה
שאנו אומרים קודם כל עבודתנו ותפילתנו לשם

ולכוון אותם לדרך הישרה". לפי דברינו יש לומר
שהזכיר משה רבינו דבר זה, משום שראה ברוח
הקודש כי במקדש ראשון תשרור שנאת חנם בין
נשיאי ישראל, והיא תגרום לשנאת חנם בין כל ישראל
במקדש שני, על כן הזהיר את נשיאי ישראל לדורות
עולם: "ואשמם בראשיכם", הזהירו לכם משנאת חנם
כי אשמות ישראל תלויות בראשיכם.

הנה כי כן זהו ביאור מאמר המדרש: "אילו זכיתם
הייתם קוראים בתורה איכה אשא לבדי", שבפסוק
זה הוכיח משה את ישראל על המריבות ושנאת
חנם: "איכה אשא לבדי טרחכם ומשאכם וריבכם",
ואם היינו מתעוררים שלא לריב אלא לאהוב את כל
אחד מישראל לא היה בית המקדש נחרב, "ועכשיו
שלא זכיתם", כי לא נתעוררתם בתשובה על שנאת
חנם, "הרי אתם קוראים איכה ישבה בדד", על חורבן
בתי המקדש בעוון שנאת חנם.

כיון שבאנו לידי כך יתבאר היטב הטעם
שסידר עזרא הסופר לקרוא בשבת שלפני תשעה
באב פרשת דברים, שנזכרו בה תוכחותיו של
משה רבינו לישראל "איכה אשא לבדי טרחכם
משאכם וריבכם", כדי ללמדנו את דברי המדרש
שאם היינו מקבלים את תוכחתו של משה "איכה
אשא לבדי", לא היינו צריך לקרוא בתשעה באב
"איכה ישבה בדד", ומזה נשכיל להבין להתעורר
בתשובה שלימה על עוון שנאת חנם, ובזכות זה
נזכה לגאולה השלימה ולא נצטרך עוד לקונן
"איכה ישבה בדד".

**בזכות האחדות זוכים להתקשר בעולם
הנקרא "כל ישראל" שאין שם שום פגם**

כדרכה של תורה הנדרשת בשבעים פנים,
רחש לבי דבר טוב לבאר הטעם שתיקן עזרא
הסופר לקרוא פרשת דברים לפני תשעה באב,
על פי מה שנשים לב להתבונן בפתיחת הפרשה,
בדברי התוכחה שדיבר משה רבינו אל כל ישראל,

מעתה אומר ה"שפת אמת" כי מטעם זה
סיבב הקב"ה שאהרן הכהן נסתלק מן העולם
הזה דוקא בחודש אב, שבו נחרב בית המקדש
בעוון שנאת חנם, שהרי שנינו בגמרא (ברכות ז:):
"גדולים צדיקים במיתתן יותר מבחייהן", לכן כמו
שהשפיע בחיים חיותו שלום לכל ישראל, כך
ישפיע לנו עוד יותר מעולם העליון ללכת בדרכו
להיות "אוהב שלום ורודף שלום", ועל ידי זה
נזכה לתקן העוון החמור של שנאת חנם שגרם
לחורבן בית המקדש בחודש זה.

ויש להוסיף פנינה יקרה לבאר לפי זה הטעם
שחודש זה נקרא "מנחם אב", על פי מה שאמר
הנביא דברי תוכחה לישראל (מלאכי ב-י): "הלוא אב
אחד לכולנו, הלוא אל אחד בראנו, מדוע נבגד איש
באחיו לחלל ברית אבותינו". מבואר מזה כי מאחר
שאב אחד לכולנו אין ראוי שנבגוד איש באחיו.

לפי זה יש לומר כי מטעם זה נקרא חודש זה
שבו נחרב בית המקדש בעוון שנאת חנם "מנחם
אב", לרמז בכך שמוטלת עלינו החובה לנחם את
הקב"ה "אבינו" שבשמים, שכבר למדנו הלקח מדברי
הנביא שלא נבגוד איש באחיו, ולא נשנא את אחינו
שנאת חנם, כי "הלוא אב אחד לכולנו, הלוא אל אחד
בראנו", ובזכות זה נזכה לגאולה השלימה ולבנין בית
המקדש השלישי במהרה בימינו אמן.

**"איכה אשא לבדי טרחכם ומשאכם וריבכם"
אחרי פטירת אהרן אחי שהיה אוהב שלום**

מעתה יאירו עינינו להבין מעט מזעיר, מה
ששפך משה רבינו רעיא מהימנא את מר לבו
כמים בתוכחת מגולה לישראל: "איכה אשא לבדי
טרחכם ומשאכם וריבכם", כי כל זמן שאהרן אחי
היה קיים, הרי בהיותו "אוהב שלום ורודף שלום",
היה מסייע בידי לבטל את כל המריבות על ידי
שהיה משכין שלום בין אדם לחבירו, אבל עתה
שנפטר לחיי העולם הבא ונותרתי אני לבדי
"איכה אשא לבדי טרחכם ומשאכם וריבכם".

והוסיף משה רבינו באהבתו הגדולה לישראל,
כי עם כל זאת לא אעזוב אתכם לנפשכם, אלא "הבו
לכם אנשים חכמים ונבונים וידועים לשבטיכם",
הלא הם צדיקים ומנהיגי ישראל שבכל דור ודור,
ו"אשימם בראשיכם", שנשמתו של משה רבינו
מתפשטת בהם, כמבואר בתיקוני זוהר (תיקון סט
ק"ב): "ואתפשטותיה דמשה בכל דרא ודרא ובכל
צדיק וצדיק", כדי שילמדו אתכם דרכי ה' איך
להתגבר על המדה הרעה של שנאת חנם.

יומתק לבאר בזה מה שפירש רש"י: "ואשימם
בראשיכם, ואשמם חסר יו"ד, לומר שאשמותיהם של
ישראל תלויות בראשי דייניהם, שהיה להם למחות

בחלק הנשמה שלמטה, עדיין יש לו תקנה בתשובה כיון ששורש הנשמה שלמעלה בשמים לא נפגם, וידוע שכל זמן שהשורש הוא בשלימות עדיין אפשר לתקן את הענפים ולהצמיחם מחדש.

הנה כי כן זהו ביאור דברות קדשו של ה'נועם אלימלך', כי על ידי שהאדם מכוון לפני קיום המצוה, לכלול עצמו עם כל ישראל באחדות, הרי הוא זוכה להתקשר עם שורש נשמות ישראל בעולם הנקרא "כל ישראל", שאין שם שום עוון ופגם, ועל ידי זה הוא יכול לקיים המצוה בתכלית השלימות.

אזהרת האריז"ל לפני העסק בתורה ותפלה לקבל מצות "ואהבת לרעך כמוך"

ונראה כי לפי דבריו הקדושים יפתח לנו פתח להבין מה שהזהיר רבינו האריז"ל ב"שער הכוונות" (הקדמה דף א טור ב ד"ה אסור לאדם) שכל אדם יקבל עליו מצות אהבת ישראל לפני התפלה, ובפרט חברים העוסקים בתורה צריכים להיות יותר באהבה ובאחדות, ובלשון קדשו:

"קודם שהאדם יסדר תפילתו בבית הכנסת מפרשת העקידה ואילך, צריך שיקבל עליו מצות (ויקרא יט-יח) ואהבת לרעך כמוך, ויכוין לאהוב כל אחד מבני ישראל כנפשו, כי על ידי זה תעלה תפילתו כלולה מכל תפילות ישראל, ותוכל לעלות למעלה ולעשות פרי, ובפרט אהבת החברים העוסקים בתורה ביחד, צריך כל אחד ואחד לכלול עצמו, כאילו הוא אבר אחד מן החברים שלו".

ולפי דברי ה'נועם אלימלך' הרווחנו להבין התועלת הגדולה בקבלה זו, כי על ידי שמקבל עליו מצות "ואהבת לרעך כמוך", כדברי האריז"ל "לאהוב כל אחד מבני ישראל כנפשו", הרי הוא זוכה לעלות לעולם הנקרא "כל ישראל", ששם הוא שורש הנשמות של כל ישראל שפגם החטא אינו מגיע שם, ועל ידי זה יעלו התורה והתפלה לריח ניחוח לפני הקב"ה.

"וינוחו בו כל ישראל" בשבת מתגלה עולם "כל ישראל"

נחזור לדברי ה'נועם אלימלך', שמביא עוד עצה איך לטהר עצמו מכל עון ופגם לפני קיום המצוה על ידי שמירת שבת כהלכתה, ובלשון קדשו:

"ועוד יש עצה, היות ששורש כל החטאים הם באים מכח עץ הדעת, שנתקללה האדמה בל"ט קללות ומהם באה הזוהמא לאדם, אבל כשאדם שומר שבת כהלכתו בל"ט מלאכות מתקן הל"ט קללות, ואז יפרדו ממנו כל הקליפות. וזהו הטעם (שבת קיח.) כל השומר שבת כהלכתו כו' אפילו עבד [עבודה זרה כדור אנוש] מוחלין לו.

ישוב הפליאה: מדוע כאן הוכיח משה את ישראל רק ברמז, ואילו אחר כך אמר להם במפורש "ממרים הייתם עם ה'?"

הרבי ר' אלימלך זי"ע: על ידי אחדות זוכים לעלות בעולם הנקרא "כל ישראל" ששם כל ישראל הם בתכלית השלימות

לפני עסק התורה וקיום המצוות אומרים "בשם כל ישראל" כדי לעלות לעולם "כל ישראל" ששם כל אחד הוא בשלימות

כשדיבר משה רבינו תוכחות לענפי נשמות למטה דיבר דברים ברורים במלוא החרifות כדי לעוררם בתשובה

עסק התורה ועבודת ה', אזי מתקשרים שני חלקי הנשמה שלמטה ושלמעלה, ועל ידי זה מאיר שורש הנשמה שלמעלה הארה גדולה ועצומה לאותו חלק שלמטה, כדי שיוכל האדם להתגבר על יצרו ולהתעלות עוד בהשגות התורה ובעבודת ה'.

והנה מה שמצינו בענין זה דברים יקרים ב"אגרא דכלה" (פרשת בהעלותך), שהביא בשם המגיד הקדוש הרבי רבי דוב בער ממעזריטש זי"ע שדיבר בקדשו לפרש הפסוק (במדבר יב): "עשה לך שתי חצוצרות כסף", פירוש, עשה לך שתי חצאי צורות שיהיו נכספות זה לזה. ומבאר ה"אגרא דכלה" כוונתו בדרך עבודה, כי הנשמה שבאדם יש בה שני חלקים, חלק אחד הוא השורש שנשאר בשמים בקדושתו, וחלק השני הוא הענף שיורד למטה להתלבש בגוף. והנה שורש הנשמה שבשמים נשאר תמיד בקדושתו, מאחר שאינו נפגם על ידי עוונות הגוף למטה, ואילו ענף הנשמה אשר למטה בתוך הגוף נפגם על ידי עוונות הגוף.

וזהו ביאור המצוה "עשה לך שתי חצוצרות כסף", שצריך להתנהג בקדושה ובטהרה, עד כדי כך ששני חצאי הנשמות למעלה ולמטה יהיו נכספים זה לזה, כי כאשר הנשמה שבתוך הגוף תעבוד את ה' ותוסיף קדושה על קדושתה, ישתוקקו שני חצאי הנשמות להאיר זה לזה מאחר ששניהם בקדושתם, אבל אם חלק הנשמה אשר למטה יפגם על ידי עוונות הגוף, אז נעשה מסך המבדיל בין שני חצאי צורות, כי שורש הנשמה אשר בשמים משתוקק לעמוד בקדושתו ואינו רוצה להיפגם על ידי עוונות הגוף.

נמצא לפי זה שאפילו אם האדם פוגם ח"ו בנפשו על ידי החטאים והעוונות, הרי הוא פוגם רק באותו חלק הנשמה שנמצא למטה בתוך הגוף, אבל בשורש הנשמה שהוא אותו חלק שנשאר למעלה בשמים אין הפגם יכול להגיע לשם. וכל זה הוא לטובת האדם שאפילו אם הרבה לחטוא ופגם

יחוד כו' בשם כל ישראל, והכוונה היות (קהלת ז-ז) שאין צדיק בארץ [אשר יעשה טוב ולא יחטא], ואם כן האיך יכול לעשות איזה דבר קדושה באברינו, כיון שנעשה בהם איזה עבירה חלילה ונפגם אותו האבר, ואיך יכול להשרות עליו קדושת העובדא ההיא.

אך שהתיקון לזה הוא, במה שכולל עצמו עם כללות ישראל, כי יש עולם הנקרא 'כל ישראל' והעולם ההוא שלם בלי שום פגם, כי כללות ישראל הם צדיקים כמו שכתוב (ישעיה ס-כא) ועמך כולם צדיקים, ואם כן אף שהפרטים חוטאים לפעמים, אבל הכללות הם תמיד קיימים בקדושתם ואין שטן ואין פגע רע בהם חלילה, ותמיד צורתם חקוקה למעלה והוא הנקרא בספרי קודש אדם קדמון, ושם אין שליטה לחטא כלל, והאדם מקשר עצמו שם בהתכללות ההיא, ואז אותו האבר נקשר בכללות ונתקן בקדושה עליונה, ואז יכול לעשות המצוה או העובדא ההוא, וזה עצה אחת".

נמצינו למדים מדבריו הקדושים, כי על ידי שהאדם מכוון לפני קיום המצוה לכלול עצמו עם כל ישראל, הרי הוא זוכה להתעלות עד לעולם נשגב הנקרא "כל ישראל", אשר שם הוא השורש שבו כל נשמות ישראל מאוחדות יחד ואין שם שום פגם וחטא, נמצא שגם האדם למטה הדבוק בעולם של "כל ישראל" הוא נקי וטהור בלי שום עוון ופגם, ועל ידי זה הוא יכול לקיים את המצוה בתכלית השלימות.

שורש נשמת ישראל נשאר למעלה ורק ענף הנשמה יורד למטה בתוך הגוף

כעבדא קמיה מאריה נרחיב לבאר דבריו הקדושים על פי הידוע מפי סופרים וספרים הקדושים, כי עיקר נשמת האדם נשאר למעלה בשמים, ומה שיורד למטה בארץ להתלבש בתוך הגוף הוא רק חלק קטן מאור הנשמה, וכאשר האדם זוכה לקדש את חלק הנשמה שבתוך הגוף על ידי

משה רבינו סתם הדברים מפני כבודו של ישראל בעולם הנקרא "כל ישראל" שאין בו חטא

מעתה יאירו עינינו להבין מה שפירש רש"י: "אלה הדברים, לפי שהן דברי תוכחות, ומנה כאן כל המקומות שהכעיסו לפני המקום בהן, לפיכך סתם את הדברים והזכיר ברמז, מפני כבודו של ישראל", והענין בזה כי מאחר שדיבר משה רבינו דברי תוכחה לשורש הנשמות בעולם הנקרא "כל ישראל", כדי שישפיעו על ענפי הנשמות למטה, הקדים דברי תוכחה רק בדרך רמז, שהרי בשורש הנשמות אין שום פגם. וזהו שמפרש רש"י "מפני כבודו של ישראל", כלומר משום כבודם של שרשי נשמות ישראל שאין הפגם מגיע לשם, אולם בהמשך ספר דברים כשדיבר דברי תוכחה לענפי נשמות ישראל למטה, אז דיבר אליהם דברים מפורשים כדי שיבינו את תוכחתו וישובו בתשובה שלימה.

הנה כי כן הרווחנו להבין חכמתו הגדולה של עזרא הסופר, שסידר לקרוא פרשת דברים שיש בה תוכחתו של משה רבינו דוקא בשבת קודש שלפני תשעה באב, כי היות ששני בתי המקדשות נחרבו בעוון שנאת חנם, כי בית המקדש הראשון נחרב משום שלא היה שלום בין נשיאי ישראל, ובית המקדש השני נחרב בעוון שנאת חנם בין כל ישראל, ועל ידי זה לא היו יכולים להתקשר עם שורש הנשמות בעולם הנקרא "כל ישראל" שאין שם שום חטא.

לכן תיקן עזרא הסופר לקרוא בשבת קודש פרשת דברים, כדי שנזכה להשתמש בשתי העצות של ה"נועם אלימלך", עצה אחת לשמור שבת כהלכתה שהיא מצד עצמה מסוגלת להעלות אותנו לעולם הנקרא "כל ישראל" שכל ישראל מאוחדים שם בתכלית היחוד, והעצה השניה שנשכיל לשמוע בדברי התוכחה של משה רבינו בפסוק הראשון: "אלה הדברים אשר דיבר משה אל כל ישראל", שרמז לנו בזה עצה נפלאה להתגבר על היצר הרע על ידי האחדות, שבזכות זה עולים לעולם הנפלא הנקרא "כל ישראל" שכל ישראל מתאחדים שם, ובזכות זה נזכה לגאולה השלימה ולבנין בית המקדש במהרה בימינו אמן.

ונראה לבאר דברי הרבי ר' אלימלך על פי דברי תלמידו המגיד הקדוש מקאז'ניץ זי"ע ב"עבודת ישראל" (פרשת האזינו), שמפרש הכתוב (דברים לב-א):

"האזינו השמים ואדברה ותשמע הארץ אמרי פי. כי הצדיק אשר רוצה להחזיר את בני דורו למוטב ומדבר אליהם דברי מוסר תמיד, אך דבריו אין נכנסים בלבם כי לבם לב אבן, מחמת רוב עבירות שעשו ונתחברו ח"ו בקליפה רחמנא ליצלן, עצה היעוצה על ידי שידבר מוסר אל שורש נשמתם אשר אין לקליפה אחיזה שם. וזה האזינו השמים ואדברה, דהיינו אל שורש הנשמות המכונה בשם שמים, וממילא תשמע הארץ אמרי פי, היינו אדם הגשמי".

נמצינו למדים מדבריו הקדושים, כי היות ששורש הנשמה של כל איש ישראל אשר בשמים לא נפגם כלל על ידי החטא, לכן כשרואה הצדיק שאינו יכול לומר דברי תוכחה לחלק הנשמה אשר למטה בארץ, מחמת גודל הפגם והטמטום שנתטמטם לב האדם על ידי החטאים והעוונות והפשעים, אזי "עצה היעוצה על ידי שידבר מוסר אל שורש נשמתם אשר אין לקליפה אחיזה שם".

כלומר שהצדיק אומר דברי תוכחה לשורש נשמת האדם שבשמים שלא נפגם כלל על ידי החטא, כדי שהשורש שבשמים ישפיע ויאיר לענף הנשמה אשר מתלבש למטה בארץ בתוך הגוף. וזהו שאמר משה רבינו אדון כל הנביאים שהיה לו כח זה: "האזינו השמים ואדברה", שרשי הנשמות אשר בשמים שלא נפגמו האזינו ואדברה, ועל ידי זה: "ותשמע הארץ אמרי פי", שגם החלק אשר בארץ ישמע אמרי פי.

לפי זה יש לומר שזהו גם כן ביאור דברי רבו הקדוש הרבי ר' אלימלך מליז'ענסק זי"ע לפרש הפסוק "אלה הדברים אשר דיבר משה אל כל ישראל", כלומר שדיבר דברי תוכחה לשורש נשמות ישראל בעולם הנקרא "כל ישראל", כדי שהשורש ישפיע לענפי נשמות ישראל למטה, והרי זה ממש בבחינת "האזינו השמים ואדברה", שדיבר מקודם לשורשי הנשמות למעלה בשמים, כדי שישפיעו למטה "ותשמע הארץ אמרי פי".

וזהו שרמז להם משה רבינו ע"ה, באומרו עצות הללו לעם הקודש באמרותיו הטהורות, 'אלה הדברים', נרמז שמירת שבת בל"ט מלאכות כדרך שאמרו בגמרא, אלה הדברים מכאן לל"ט מלאכות, דברים, הדברים, ואלה, הם ל"ט יעוין במסכת שבת (דף ע. ופירש רש"י: "דברים משמע תרי, ה' לרבות חד הרי שלשה, אלה בגימטריא שלשים ויש, הרי שלשים ותשע"). ועצה השנית היא תיבת 'כל ישראל', לייחד ולקשר עצמו בכללות ישראל. וזהו, 'אלה הדברים אשר דבר משה אל כל ישראל', פירוש, אל העצת 'כל ישראל' שאנו עושין כנ"ל, נתן לנו עוד עצה באלה הדברים דהיינו שמירת שבת".

הנה מה טוב ומה נעים לקשר את שתי העצות של ה"נועם אלימלך" והיו לאחדים, על פי מה שמצינו דבר נפלא בדברי תלמידו המגיד הקדוש מקאז'ניץ זי"ע בספר "אור ישראל" על תיקוני זוהר (דף לו. ד"ה אלן אינון מארי מתנן) שמפרש מה שאנו אומרים בתפלות השבת: "וינוחו בו כל ישראל", כי בשבת קודש מתגלה העולם הנקרא "כל ישראל", שכלל ישראל הם שם בתכלית השלימות.

נמצא לפי זה כי שתי העצות של ה"נועם אלימלך", העצה הראשונה להיכלל בתוך כל ישראל כדי לעלות לעולם "כל ישראל", והעצה השניה לשמור שבת כהלכתה, עולות בקנה אחד כפתור ופרח, כי על ידי שמירת שבת זוכים להתקשר עם העולם הנקרא "כל ישראל" בבחינת "וינוחו בו כל ישראל", שאין שם שום פגם.

משה רבינו דיבר תוכחות לשורשי נשמות ישראל כדי שישפיעו על ענפי הנשמות למטה

בדרך זו במסילה נעלה לבאר מה שפירש רש"י: "אלה הדברים, לפי שהן דברי תוכחות, ומנה כאן כל המקומות שהכעיסו לפני המקום בהן, לפיכך סתם את הדברים והזכיר ברמז, מפני כבודו של ישראל", על פי מה שלמדנו מדברי ה"נועם אלימלך" כי מה שכתוב "אלה הדברים אשר דבר משה אל כל ישראל", הכוונה בזה על העולם הנפלא שנקרא "כל ישראל" שאין בו שום פגם, ולכאורה יפלא כי מאחר שבעולם ההוא אין שום פגם, מה ראה משה רבינו לומר להם דברי תוכחה בעולם שנקרא "כל ישראל".

תודתנו וברכתנו נתונות לאלו שנדבו את הוצאת הגליון לזיכוי אחינו בני ישראל

משפחת מהדב הי"ו - לעילוי נשמת אמם האשה החשובה מרת לאה בת וירג'ני ע"ה

להורדת המאמרים shvilei.com
לקבלת המאמרים באימייל: mamarim@shvileipinchas.com